Policja nie powinna być angażowana w sprawy związane z transplantacją

Posted on 2026-11-02

Obowiązujące przepisy nie uprawniają Policji, by na potrzeby weryfikacji woli osoby zmarłej co do pobrania jej narządów do przeszczepu, pozyskiwała i przekazywała podmiotom leczniczym lub bankom tkanek i komórek numery telefonów do członków rodzin tych osób.

W Polsce odnośnie do transplantacji obowiązuje – wynikająca z art. 4 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów – zasada domniemanej zgody. Podkreśla to również wspólny serwis Ministerstwa Zdrowia i Narodowego Funduszu Zdrowia pacjent.gov.pl, wskazując, że wszystkie osoby są potencjalnymi dawcami narządów po śmierci.

Brak uprawnień dla policji

W katalogu zadań policji określonym w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji nie wskazano czynności związanych z zabezpieczaniem przez funkcjonariuszy policji na wniosek zakładów opieki zdrowotnej danych osób bliskich dla zmarłych w celach związanych

z transplantologią. Jeżeli wskazana czynność miałaby się wiązać z działaniami operacyjnymi policji, to należy podkreślić, że zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości „właściwe organy przetwarzają dane osobowe wyłącznie w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa". Dlatego kierowanie przez szefów placówek opieki zdrowotnej pism do policji o pozyskanie i udostępnienie numerów telefonów do najbliższych osób zmarłych w celu dodatkowego zbadania woli osoby zmarłej co do dawstwa organów wzbudza poważne wątpliwości z punktu widzenia zgodności z zasadami ochrony danych osobowych.

Przepisy szczególne i szczególna ochrona danych

Szczegółowe zasady pobierania komórek, tkanek lub narządów ze zwłok ludzkich uregulowano przepisami rozdziału 2 ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów. Przepisy tej ustawy nie wskazują organów policji jako podmiotów mających uprawnienia do przetwarzania danych osobowych w powyższej procedurze. Na podstawie art. 19 tej ustawy dane osobowe dotyczące potencjalnego dawcy, dawcy, potencjalnego biorcy i biorcy są objęte tajemnicą i podlegają ochronie przewidzianej w przepisach o tajemnicy zawodowej i służbowej oraz w przepisach dotyczących dokumentacji medycznej prowadzonej przez podmioty lecznicze.

Ustawodawca wprost wskazał więc na konieczność szczególnej ochrony danych osobowych dotyczącychm.in. dawcy i potencjalnego dawcy. Jednocześnie potencjalne pozyskiwanie danych osób bliskich osoby zmarłej przez organy policji pozostawałoby w sprzeczności z przepisami ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, określającej m.in., jakim podmiotom w związku z jakimi ich zadaniami i kompetencjami

mogą być udostępniane dane zawarte w dokumentacji medycznej. W ocenie Prezesa UODO, jeżeli podmiotom leczniczym lub bankom tkanek potrzebne są dodatkowe dane dotyczące dawcy lub potencjalnego dawcy, jakimi będą też numery telefonów jego bliskich, zasady pozyskania tych danych powinny być wprost uregulowane w przepisach ustawowych.

Przesłanka z RODO to za mało

W przypadku braku takich regulacji za samoistną podstawę do pozyskiwania danych osobowych dotyczących osób związanych z dawcą lub potencjalnym dawcą nie można uznać przesłanki określonej w art. 6 ust. 1 lit. e RODO, legalizującej przetwarzanie danych osobowych w przypadku, gdy jest to niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Zastosowanie tej przesłanki jest bowiem możliwe wówczas, gdy istnieją przepisy prawa przyznające właściwe kompetencje określonym podmiotom publicznym. Przesłanka ta nie może prowadzić do powstania kompetencji nieznanych prawu krajowemu wbrew zasadzie praworządności wynikającej z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Prowadzenia przez policję działań jedynie na podstawie przesłanki z art. 6 ust. 1 lit. e RODO nie można przyjąć za prawidłowe, ponieważ w istocie stanowiłoby obejście zasady, zgodnie z którą organy policji działają wyłącznie na podstawie przepisów prawa i w celu ich realizacji.

Potrzeba zmiany prawa?

W ocenie Prezesa UODO, jeżeli obowiązujące przepisy prawa, zwłaszcza ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów są niewystarczające dla realizacji zawartych w nich rozwiązań, adresaci / wykonawcy tych

norm, banki tkanek powinni zasygnalizować ten problem Ministerstwu Zdrowia, które może zainicjować niezbędne zmiany legislacyjne.